

OPINIÓ

Una investigació sobre parelles mixtes a Itàlia. Com s'enfronten les parelles mixtes a les diferències culturals, formant una família en un context que, després de l'11 de setembre i l'aparició d'Isis, exaspera socialment la no conciliació entre la cultura occidental i la musulmana?

A Itàlia, el fenomen de les parelles mixtes va en augment, sent 320.234 en l'últim cens del 2011, mentre disminueixen els matrimonis entre parelles italianes, sobretot els amb ritu religiós.

En el 82% dels casos l'home és italià i la dona estrangera, originària de països de l'Est europeu (Romania, Ucraïna i Polònia), mentre que quan la dona és italiana l'home és del Marroc, Albània, Alemanya o Tunísia. La durada del matrimoni mixt resulta de 5-6 anys inferior a les altres unions italianes, que tenen una mitjana de durada de 15-16 anys.

Francesco Cerchiaro, investigador de la universitat de Pàdua, amb expertesa focalitzada en la dimensió del multiculturalisme quotidià, en el seu llibre "Amori i confini- Li Coppie miste fra Islam, educazione dei Figli i vita quotidiana", Guida edicions, des. 2016, explora l'experiència de 15 parelles mixtes, recollint la seva autonarració, des de la formació de la parella a les reaccions dels grups familiars i d'amistat, a la seva interacció quotidiana, als desafiaments de la paternitat i maternitat.

S'ha escollit per a l'estudi només parelles on l'home és migrant, de cultura musulmana. L'Islam és la segona religió a Itàlia, amb 1,5 milions de persones creients, però té una presència fragmentada en la geografia local, no compactada en barris com a França o Alemanya.

Per **Cerchiaro**, Itàlia és un país on conviu l'anomenat que ve d'arrels catòliques amb una escassa actitud a la convivència plural i de la inclusió de "l'altre", enmig d'una retòrica política centrada en la construcció de "l'altre" com a enemic.

Des de l'església catòlica fins als mateixos líders musulmans desaconsellen casaments mixtes, ja que no falten conflictes en les interrelacions en els espais socials, ja sigui en els espais de veïns fins a les escoles; però, tot i que en l'imaginari social té privilegis la figura de l'home musulmà com tradicionalista i misogin, en les parelles mixtes cristiana-musulmana no hi ha evidència de més ruptures que en les catòliques.

La parella és un laboratori privilegiat per estudiar com s'enfronten i es resolent les diferències en les expectatives personals i les dels grups de referència, després, més endavant, en l'educació dels fills, on es toquen més profundament els temes de la identitat cultural i la forma d'encarar el tema de la igualtat de gènere.

L'anàlisi qualitatiu mostra també el procés que es dona en aquesta convivència, les estratègies que posen en pràctica els cònjuges per superar els conflictes. Una de les primeres i freqüents dificultats es presenta quan la família d'ella s'oposa a la relació si hi ha una diferència socioeconòmica entre nuvi i núvia, o pel color de la pell, o el diferent credo religiós. En aquest cas es dona la ruptura amb la família o amics i la parella es tanca proporcionalment a l'estigma que pateix. Alhora busca aliances en associacions amb altres parelles mixtes, per intercanviar

experiències, tot i saber que cada camí és únic. A l'oposició familiar inicial pot seguir un període de desconfiança i ambigüitat, però cauen les resistències quan en el nuvi es manifesten qualitats apreciades, per exemple capacitat de treball, compromís i fidelitat; en néixer els fills acaben esfondrant murs, es donen amb freqüència aliances inèdites i noves pràctiques interculturals.

Un aspecte important és com l'home viu la masculinitat musulmana. De vegades es donen experiències dramàtiques, quan la dona observa que en la família originària del seu marit els homes són servits a taula, sense aixecar un dit: tot i que a Itàlia ell "col·labora" amb ella en les tasques domèstiques, pot començar un període de conflicte permanent.

Una altra dificultat ell pot trobar es quan la família originària li fa sentir que ha traït el pacte familiar de responsabilitzar-se de tots els germans menors interessats a emigrar a Itàlia, o quan tenen una mala opinió de "la dona occidental", com "poc seriosa". Problema que no es presenta quan la família considera normal que el fill migrant s'enamori d'una noia estrangera.

A la migració, es dona un procés de selecció i depuració del que val realment per a l'individu la cultura d'origen. Es viuen múltiples absències i múltiples presències, en una experiència única. Del pare es pot rebutjar la pràctica polígama (per donar poc temps i afecte als fills) però mantenint un fort sentit de responsabilitat econòmica cap a la família.

A vegades, d'una banda ell es vol distanciar de trets fonamentalistes i masclistes i, de l'altra, ha de demostrar a amics i parents que no ha traït la seva cultura, que no es fa "manar per la dona", etc., en un equilibri complex; però el que en el procés resulta més important que el total acord "amb l'allà" és aconseguir construir un acord acceptable "amb l'aquí" del matrimoni. En el procés constant de redefinició de la parella, s'observa que a començament s'emfatitzen les afinitats, de vegades tancant a família i amistats quan hi ha incomprensió.

La cuina és un espai immediat i important d'intercanvi, per afavorir la trobada i definició de "meu" i "teu". De vegades el migrant s'adapta, prenent vi o no, segons es trobi amb amics musulmans o italians. El Ramadà és de vegades percebut com molt diferent d'un Nadal gairebé exclusivament consumista, com una pràctica espiritual i meditativa que ensenya a no donar per descomptat el benestar assolit. Potencialment conflictiu és el tema dels rols masculí-femení, a la casa i en la vida. El fet que les dones s'ocupin de casa i fills és vist per uns musulmans com "manar a casa", administrant els diners, per tant ho consideren una forma de respecte, "major pot ser que entre les relacions occidentals, on hi ha violència". Aquestes afirmacions no són

compartides per la parella italiana.

També depèn del nivell d'instrucció dels partners, però, segons Cerchiaro, aquest tipus de conflicte en la parella mixta no és molt diferent del que es dona en tema de rols en una parella italiana "homogènia".

Altres diferències es poden presentar en l'ús del temps, més dilatat en les cultures africanes (¿per què tot aquest córrer?), en l'ús dels diners a favor de la família extensa i en el deure d'allotjar parents d'allà.

pel que fa a l'idioma, hi ha aliança i satisfacció quan la parella local ajuda a aprendre l'idioma. Amb els fills es pot practicar el bilingüisme perquè identitat i idioma no es poden escindir. Conèixer l'idioma del pare migrant és fonamental per a comunicar-se amb avis i parents "d'allà", però de vegades el pare no té cura aquest aspecte pel poc temps de què disposa.

L'elecció del nom evidencia un pacte amb les famílies originàries. Quant a la religió, segons el dret islàmic el pare té la potestat, i per tant el control, sobre els fills en tema d'educació, matrimoni, administració de béns. La religió pot ser font de conflictes, per això una parella pot escollir l'estratègia de renunciar a les seves creences o acordar l'"estratègia de l'armari", no donant cap formació religiosa, i deixant al fill la facultat d'escollir els seus valors en futur; en altres casos és ella la que es converteix, quan per al nuvi l'Islam és alguna cosa no negociable.

Hi ha, però, una "tercera via" que es practica, que és emfatitzar el caràcter espiritual i particular de la relació amb Déu, posant l'accent en els aspectes comuns de les dues religions. No és difícil quan l'home practica un islam espiritual, menys normatiu del magribí, per exemple. En tot cas, les estratègies de parella han de ser adaptades al context extern. El nom dels fills i filles no ha de ser massa diferent per poder ser pronunciat a Itàlia, el bilingüisme demana esforç, les creences religioses s'han de mesurar prevalent catolicisme italià.

Però quan l'amor es torna un mite realitzat, quan entra en joc una recerca de punts en comú, és capaç d'"intervenir" i "posar remei" conflictes, creant nous confins i noves identitats híbrides. La "mixtura" resulta llavors com un puzzle complex, amb peces mòbils que reescriuen les fronteres geogràfiques i simbòliques, en un saber "mirar més enllà".